Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0523U100140

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-09-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ МОН № 220 від 21.02.2024

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойко Яна Вікторівна
2. Yana V. Boyko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-0074-5665

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 10.02.16

Назва наукової спеціальності: Перекладознавство

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 21-10-2023

Спеціальність за освітою: Англійська мова та література

Місце роботи здобувача: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.051.27

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.03.11

Тема дисертації:

1. Когнітивно-дискурсивна модель діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій В. Шекспіра XIX–XXI століть)

2. Cognitive-discursive model of the diachronic plurality in translation of the time-remote original text (case study of Ukrainian retranslations of W. Shakespeare's tragedies of the 19th–21st centuries).

Реферат:

1. Дисертаці вирішує актуальну проблему створення когнітивно-дискурсивної моделі діахронної множинності ретрансляцій часово віддаленого першотвору (далі КДМ), модулі якої зумовлюють вибір генеральної стратегії та локальної тактики ретрансляції і пояснюють діахронну множинність перекладів часово віддаленого першотвору. Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування та імплементація КДМ, сконструйованої на матеріалі українських перекладів трагедій В. Шекспіра XIX–XXI століть, як інструменту розкриття внутрішніх механізмів ретрансляції часово віддаленого першотвору. Об’єктом дисертаційного дослідження є феномен діахронної множинності ретрансляцій часово віддаленого

першотвору. Предмет аналізу – внутрішні механізми ретрансляцій часово віддаленого першотвору, що розкриваються з позицій когнітивно-дискурсивного підходу до перекладу шляхом конструювання дискурсивного, когнітивного і ретрансляційного модулів КДМ. У дисертації застосовано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, спостереження, інтерпретації, опису, узагальнення, систематизації, класифікації і зіставлення, та методологічна база дискурс-аналізу і когнітивної транслятології. На теоретико-методологічних засадах дискурсології і когнітивної транслятології розкрито лінгвокогнітивну природу культурно маркованих і конотативно забарвлених лексико-фразеологічних одиниць ідіостилю В. Шекспіра, які створюють найбільші труднощі для українських перекладачів XIX–XXI ст. Наукова новизна дослідження: започаткування нового наукового напряму – когнітивно-дискурсивної транслятології у діахронній перспективі, який синтезує дискурсивне, когнітивне та ретрансляційне моделювання феномену діахронної множинності художнього перекладу. Когнітивно-дискурсивна модель діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору – це гіпотетична умовна схема, яка представляє процес трансформації одного віддаленого у часі художнього тексту, вираженого засобами англійської мови, у повторних різночасових ретрансляціях, виражених засобами української мови. Аналіз і зіставлення різночасових ретрансляцій часово віддаленого першотвору у ході моделювання процесу художнього перекладу дозволяє прослідкувати вплив дискурсивних і когнітивних чинників на процес і результат перекладу. Встановлення когнітивно-дискурсивної значущості аналізованих ОО й ОП сприяло розробці поетапного алгоритму у дослідженні діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору. Модель складається з трьох модулів (дискурсивного, когнітивного і ретрансляційного) і є ефективним інструментом вивчення діахронної множинності перекладів, яка розуміється як існування в певній національній літературі кількох різночасових ретрансляцій одного іншомовного літературного першотвору. Результати і висновки дослідження практично планується втілити в освітньому процесі за спеціальністю 035 Філологія, у наукових дослідженнях студентів і аспірантів, у практиці перекладу

2. The discursive module is a unity of extralingual, lingual, and interpretive sections. Such factors include historical-cultural context, literary style of the epoch, entropy of a connotatively / culturally coloured context, and translator's idiostyle. These factors are interdependent: if all factors are the same for the authors of the original work and the retranslation, then the translator’s interpretations and, as a result, the scope of information transmitted coincides; if at least one of the factors is different, then the different interpretation of the information entropy of the original work by Ukrainian translators of the 19th–21st centuries causes the transmission of different amounts of information in translation, and, accordingly, the emergence of a diachronic plurality of retranslations of Shakespeare's tragedies. The cognitive module is constructed in terms of cognitive consonance and dissonance of the mental process of the author of the original work and the translator. The cognitive consonance causes cognitive equivalence or cognitive analogy between the units of the original and the translation, and cognitive dissonance (epistemological, ideological, and cultural-aesthetic) causes cognitive variance. The degree of cognitive proximity – cognitive equivalence, cognitive analogy, and cognitive variance – of units of the original and retranslations in conditions of cognitive consonance or cognitive dissonance between the author and the translator is visualized by frame modelling according to five informational constituents: factuality, emotivity, imagery, evaluation, and expressiveness. The cognitive module focuses on the stage of the translator's decision in choosing a particular translation strategy or local tactic. The retransmission module reveals regularities in the translators' choice of strategies (modernization vs. archaization, domestication vs. foreignization) and transformational translation tactics, which are determined by cognitive consonance or cognitive dissonance between the author and the translator. The choice of a strategy for conveying temporal distance (modernization vs. archaization) is influenced by the translator's idiostyle determined by the historical-cultural context and literary style of the era, as well the translator's idiostyle. Different degrees of cognitive proximity between the original and translation units are achieved by reproductive or adaptive tactic of transformational translation. Cognitive equivalents are achieved by a reproductive tactic: a full cognitive equivalent is the result of calque, a partial one - of lexical- grammatical translational transformations of morphological substitution and transposition. Cognitive analogues are achieved by a reproductive tactic: a functional cognitive analogue is the result of

modulation and generalization, and a stylistic one of modulation and differentiation. Cognitive variants are provided by reproductive and adaptive tactics: referential cognitive variant – by reproductive tactic (modulation and differentiation); valorative cognitive variant – by reproductive tactic (modulation, differentiation, concretization; morphological substitution, transposition), adaptive tactic (amplification); semantic cognitive variant – by reproductive tactic (modulation and generalization, antonymic substitution), and adaptive tactic (elimination); zero cognitive variant – by adaptive tactic (lexical- grammatical transformation of elimination).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Інформаційні та комунікаційні технології

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Nikonova V., Boyko Y. Gender-Specific Emotivity of Victorian Female Prose from a Multidimensional Perspective. Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow // A. 2019. Vol. IV (1). P. 47–82. (Web of Science Core Collection);
- Nikonova V., Boyko Y., Savina Y. Incongruity-Specific British and American Humour from the Perspective of Translation Studies. Kalbų studijos / Studies about Languages // A. 2019. No. 35/2019. P. 89–103. (Scopus Q2);
- Boiko Y., Nikonova V. Cognitive Model of the Tragic in Ukrainian Retranslations of Shakespeare's Plays. Journal of Language and Linguistic Studies. 2021. Vol. 17 (21) Special Issue 2. P. 1034–1052. (Scopus Q2);
- Boiko Y. Cognitive Consonance and Cognitive Dissonance as Determinants of Plurality in Translation of Shakespeare's Plays. Studies about Languages / Kalbų studijos // A. 2022. Vol. 41. P. 111–128. (Scopus Q2)
- Boiko Y. Interpretation Module in the Framework of the Cognitive-Discursive Model of Diachronic Plurality in Translation of Shakespeare's Plays. Topics in Linguistics // A. 2022. Vol. 23. P. 1–14. (Scopus Q2)
- Бойко Я. В. Діахронна множинність перекладів у ракурсі творчого потенціалу цільової культури (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій В. Шекспіра). / Diachronic translation plurality in the perspective of the creative potential of the target culture (case study of Ukrainian retranslations of W. Shakespeare's tragedies). Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки / Visnyk Universitetu Imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filologichni Nauki // A. 2021. № 1. С. 270–279. (Scopus Q4)
- Бойко Я. В. Конструювання когнітивно-дискурсивної множинності перекладів часово віддаленого першотвору як інтерпретаційно-евристична діяльність / Construction of cognitive-discursive model of diachronic plurality in translation as interpretative-heuristic activity. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки / Visnyk Universitetu Imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filologichni Nauki // A. 2023. № 1 (23). С. 249–258. (Scopus Q4)
- Бойко Я. В. Образність часово віддаленого першотвору в контексті діахронної множинності перекладів (на матеріалі ретрансляцій трагедії В. Шекспіра "The Tragedy of Hamlet"). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія // Б. 2020. Т. 23. С. 19–29
- Бойко Я. В. Діахронна множинність перекладів у контексті теорії еквівалентності (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій У. Шекспіра). Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка // Б. 2021. № 3 (341). С. 142–151
- Бойко Я. В. Когнітивний дисонанс як фактор когнітивної варіантності оригіналу і перекладу з позицій фреймової семантики (на матеріалі українських ретрансляцій творів У. Шекспіра). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія // Б. 2021. № 52. Т. 2. С. 107–111
- Бойко Я. В. Когнітивний консонанс як фактор когнітивної аналогічності оригіналу і перекладу з позицій фреймової семантики (на матеріалі українських ретрансляцій творів У. Шекспіра). Закарпатські

філологічні студії // Б. 2021. № 20. Т. 2. С. 72–77
- Бойко Я. В. Когнітивний консонанс як фактор когнітивної еквівалентності ретрансляцій часово віддаленого першотвору. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки» // Б. 2021. № 3. С. 105–110
- Бойко Я. В. Когнітивний стиль перекладача: «модернізація» vs. «історизація» часово віддаленого першотвору (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій У. Шекспіра). Міжнародний філологічний часопис // Б. 2021. Т. 12. № 3. С. 43–49
- Бойко Я. В. Когнітивно-дискурсивні моделі перекладу. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка // Б. 2021. № 7 (345). С. 136–146
- Бойко Я. В. Креативна особистість перекладача як фактор діахронної множинності перекладів (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій У. Шекспіра). Проблеми гуманітарних наук. Серія: Філологія // Б. 2021. № 45. С. 41–52
- Бойко Я. В. Адекватність українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі нульової когнітивної варіантності. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія // Б. 2022. № 56. 2022. С. 240–243
- Бойко Я. В. Соціально-історичний контекст як фактор діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія // Б. 2022. № 58. С. 259–263
- Бойко Я. В. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі валоративної когнітивної варіантності. Закарпатські філологічні студії. Ужгородський національний університет // Б. 2022. № 23. Т. 2. С. 163–167
- Бойко Я. В. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі когнітивної аналогічності. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика // Б. 2022. Т. 33 (72). № 3. С. 170–175
- Бойко Я. В. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі когнітивної еквівалентності. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис» // Б. 2022. № 11. С. 21–26
- Бойко Я. В. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі референтної когнітивної варіантності. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика // Б. 2022. Т. 33 (72). № 4. С. 1–7
- Бойко Я. В. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі смислової когнітивної варіантності. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис» // Б. 2022. № 12. С. 31–37
- Бойко Я. В. Чинники когнітивного дисонансу як фактору діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору. Закарпатські філологічні студії // Б. 2022. № 24. Т. 2. С. 107–112
- Бойко Я. В. Моделі перекладу в теорії перекладознавства. Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries: Collective monograph. Vol. 1. Riga: "Baltija Publishing", 2021. С. 1–18
- Бойко Я. В. Моделювання як метод пізнання у гуманітаристиці. Development of Scientific, Technological and Innovation Space in Ukraine and EU Countries: collective monograph. 1st ed. Riga: "Baltija Publishing", 2021. С. 1–23
- Boiko Y. General Strategies of Chronologically Distant Ukrainian Retranslations of Shakespeare's Plays. Sciences of Europe. 2021. No. 85. Vol. 3. P. 33–39
- Boiko Y. Information Entropy of Shakespeare's Plays in the Light of Plurality in Translation: Cognitive Perspective. Journal of Language and Linguistic Studies. 2022. Vol. 18. Special Issue 2. P. 1218–1228
- Бойко Я. В. Діахронна множинність перекладів часово віддаленого першотвору як проблема перекладознавства. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: тези доповідей XI наукової конференції з міжнародною участю, 15–16 квітня 2021 р., м. Харків, Україна. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 16–17

- Бойко Я. В. Своєрідність мови Шекспіра і мови українських ретрансляцій як знакових систем в історичній перспективі. International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects: II international scientific and practical conference, Brighton, Great Britain, 21–22 June 2021. Brighton: A.C.M. Webb Publishing Co Ltd., 2021. С. 121–137
- Boiko Y. V. Cognitive Dissonance in the Light of Plurality in Translation. Theoretical and Empirical Scientific Research: Concept and Trends: collection of scientific papers “□□ГО□” with proceedings of the III international scientific and practical conference, Oxford, December 10, 2021. Vol. 2. Oxford-Vinnytsia: P. C. Publishing House & European Scientific Platform, 2021. P. 81–84
- Boiko Y. Diachronic Plurality of Ukrainian Retranslations of Shakespeare’s Tragedies in the Light of Translation Style. Modern Approaches to the Introduction of Science into Practice: the XV international science conference, May 24–26, 2021, San Francisco, USA. San Francisco: European Conference, 2021. P. 196–1984
- Boiko Y. Plurality in Translation as a Problem in Modern Translation Studies. Sectoral research XXI: Characteristics and Features: collection of scientific papers “SCIENTIA” with proceedings of the II international scientific and theoretical conference, October 15, 2021. Vol. 1. Chicago: European Scientific Platform, 2021. P. 91–93.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: створення нової теорії, що поліпшує якість інформації, комунікації і практики україномовних перекладів

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ребрій Олександр Володимирович
2. Oleksandr Rebrii

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-4912-7489

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Демецька Владислава Валентинівна
2. Vladislava V. Demetska

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-9902-7913

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Код за ЄДРПОУ: 22112656

Місцезнаходження: площа Кошута, буд. 6, Берегове, Берегівський р-н., 90202, Україна

Форма власності: Приватна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дорофеєва Маргарита Сергіївна
2. Margarita S. Dorofeyeva

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCHID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Засєкін Сергій Васильович
2. Serhii V. Zasiekin

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-9453-3534

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Шевченко Ірина Семенівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Шевченко Ірина Семенівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Шевченко Андрій Олександрович
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна